

Nr 685

Av herr **Hansson** i Önnarp m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 62, med förslag till lag om handräckning vid taxeringsrevision.*

(Lika lydande med motion nr 577 i Första kammaren)

I proposition nr 62 framlägges förslag angående lag om handräckning vid taxeringsrevision. Syftet är att möjliggöra för taxeringsmyndigheterna att få behörig tillgång till vissa handlingar, som fordras för en riktig taxering. Inför ett klarlagt behov av åtgärder i denna riktning anser vi, i likhet med föredragande departementschefen och remissinstanserna, det befogat med ett medel, som möjliggör ett effektivare förfaringssätt mot skattskyldiga som av uppenbar tredska och i syfte att undslippa skatt undandrar sig skyldigheten att lämna upplysningar och bereda taxeringsmyndigheterna tillgång till vissa för taxeringsrevisionen erforderliga handlingar. Dock måste starka invändningar göras mot utformningen av lagförslaget. Enligt vår mening inger detta ur rättssäkerhetssynpunkt sådana betänkligheter att propositionen inte bör bifallas av riksdagen.

Av propositionen framgår att flertalet remissinstanser icke avstyrkt departementspromemorian. Det bör dock uppmärksammas att majoriteten av instanserna får sägas representera fiskala intressen i sammanhanget, vilket kan ha lett till att de i mindre utsträckning beaktat rättssäkerhetssynpunkterna och privatlivets helgd. Vidare har tungt vägande invändningar ur rättssäkerhetssynpunkt gjorts av såväl icke avstyrkande som avstyrkande instanser. För de avstyrkande instanserna har rättssäkerhetssynpunkten varit huvudmotiv.

Lagrådet har i sitt yttrande främst berört frågan om rättssäkerheten och härvid uttalat betänkligheter mot förslagets utformning. På väsentliga punkter har lagrådet, för att stärka garantierna för den enskildes rättssäkerhet, förordat ändringar i förslagets utformning, bl. a. i fråga om beslutsrätten, vilka departementschefen emellertid i stort sett lämnat obeaktade.

De åtgärder som lagförslaget avser har i propositionen givits beteckningen handräckning vid taxeringsrevision. De föreslagna åtgärderna måste dock anses liktydiga med husrannsakan och beslag. Därför måste enligt vår mening de rättssäkerhetskrav ställas som gäller i andra fall av sådana ingripanden. Varje anledning saknas att benämna åtgärderna annorlunda än som sker i rättegångsbalken. Man bör alltså i klarhetens intresse tala om husrannsakan och beslag.

Husrannsakan för eftersökande av föremål som är underkastat beslag kan enligt gällande lag genomföras, då det styrkts att brott föröfvats varå frihetsstraff kan följa. Enligt propositionen fordras emellertid inte dessa förutsättningar för att genomföra där förordad husrannsakan. Åtgärden skall i stället kunna vidtagas redan i fall då man har en mera vag misstanke om att vederbörande kan ha avgivit felaktig självdeklaration. (Syftet är således att uppdaga huruvida brott, som kan föranleda straff — frihetsstraff eller böter — förekommit.) Över huvud taget måste det inge betänkligheter att tillämpa husrannsakan med åtföljande beslag utanför brottmålsförfarandet. Om så skall ske måste uppenbarligen i vart fall motsvarande rättssäkerhetsgarantier skapas som gäller då åtgärden tillämpas i brottmål.

Mot en sådan bakgrund måste propositionen anses bristfällig. De förutsättningar och omständigheter som angivits skola gälla då åtgärden vidtages är vagt och allmänt formulerade. Beslut om husrannsakan skall fattas av taxeringsmyndighet eller länsstyrelse. I praktiken innebär detta att en befattningshavare — taxeringsintendent — ensam äger att avgöra beslutet. Det torde höra till undantagen att en sådan befattningshavare har den utbildning och erfarenhet som måste fordras för beslutsrätt i en fråga som innebär ett så långt gående ingrepp mot den enskilde. Ur rättssäkerhetssynpunkt kan det enligt vår mening inte godtagas att husrannsakan med åtföljande beslag beslutas på detta sätt.

Enligt vår mening saknas anledning att motsätta sig husrannsakan och beslag, när det är klarlagt att en skattskyldig innehar men undanhåller handlingar som är av betydelse för taxering. Så långt kan förslaget i princip godtas. Propositionen innebär dock mycket mer än detta, nämligen att hos varje skattskyldig skall kunna företas husrannsakan för att utrona om denne möjligen kan ha någon anteckning av betydelse för taxering. Den förutsättning som krävs för husrannsakan för efterforskande av en sådan anteckning eller handling är endast att den kan antas vara av betydelse för taxering eller fastställande av skatt. Detta måste medföra hot mot rätts säkerhet och privatliv. Inskridanden mot brottslingar är omgärdade av allehanda säkerhetsföreskrifter. Om de i propositionen föreslagna bestämmelserna genomföres, kan betydande kränkningar uppstå av privatlivets helgd och rättssäkerhet.

Det sagda innebär att vi kan godta lagförslaget så långt det gäller handlingar om vilka man har grundad anledning räkna med att de finns men icke utlämnas på grund av vederbörandes tedska. Dock förutsätter vi att beslutanderätten lägges hos domare eller domstol. Däremot motsätter vi oss bestämt att förslaget genomföres utan speciella garantier, då det gäller att genom husrannsakan söka igenom ett hem t. ex. för att se om handlingar av väsentlig betydelse för taxeringen till äventyrs kan finnas. Självfallet

bör även i detta fall beslutet fattas endast av domstol eller domare, men det bör också vara en efterkontroll genom rapportskyldighet av varje sådant fall till riksdagens justitieombudsman. Det bör sedan ankomma på justitieombudsmannen att bedöma i vilken omfattning han bör närmare granska de olika fallen. I samma mån som myndigheternas befogenheter mot medborgarna utökas måste skyddet i form av rättslig kontroll av myndigheternas åtgärder förstärkas.

Skulle emellertid i vissa fall sådana synnerliga omständigheter föreligga att syftet med ingripandet skulle äventyras om beslut av rätten måste avvaktas, bör övervägas om allmän åklagare kan ges beslutsrätt. I så fall bör denne omgående meddela rätten sitt beslut. Vidare bör de handlingar som omhändertages vid ingripandet omedelbart förseglas och överlämnas till rätten, som har att fatta beslut om omhändertagandet skall äga giltighet. Befinnes sådant beslutsförfarande nödvändigt måste det kringgärdas med närmare föreskrifter om på vilka grunder beslut må fattas.

Vad som anförts i det föregående påfordrar en överarbetning av propositionens lagförslag. Med hänsyn till frågornas karaktär anser vi det inte lämpligt att en sådan överarbetning inskränkes till utskottsbehandling. Av den anledningen ser vi oss nödsakade föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om nytt förslag i ärendet.

Med hänvisning till ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 62 måtte, med förklaring att Kungl. Maj:ts proposition icke kunnat av riksdagen bifallas, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om nytt förslag i ärendet, som innefattar bästa garantier för privatlivets helgd och rättssäkerheten.

Stockholm den 21 mars 1961

Stig F. Hansson
i Önnarp

Sven Vigelsbo

Karl Gust. H. Boo

Thorbjörn Fälldin